

**UCHWAŁA NR XXVII/243/2016
RADY MIEJSKIEJ W NOWEJ DĘBIE**

z dnia 30 listopada 2016 r.

w sprawie uchwalenia Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2016-2018

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2016 r. poz. 446¹⁾) w związku z art. 176 pkt 1 i art. 179 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2016 r. poz. 575²⁾) **Rada Miejska w Nowej Dębie uchwala**, co następuje:

§ 1. Uchwala się Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2016 - 2018, w brzmieniu stanowiącym załącznik do niniejszej uchwały

§ 2. Wykonanie uchwały zleca się Burmistrzowi Miasta i Gminy Nowa Dęba.

§ 3. Nadzór nad wykonaniem uchwały sprawuje Komisja Statutowo - Organizacyjna Spraw Społecznych i Etyki.

§ 4. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady

Wojciech Serafin

---

¹⁾Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2016 r. poz. 1579

²⁾Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2014 r. poz. 1198 i z 2016 r. poz.1583

Załącznik do Uchwały Nr XXVII/243/2016
Rady Miejskiej w Nowej Dębie
z dnia 30 listopada 2016 r.

***Gminny Program Wspierania Rodziny
na lata 2016 – 2018***

Nowa Dęba, 2016 r.

--- SPIS TREŚCI ---

Wstęp	3
I. Diagnoza społeczno – demograficzna	5
I.I. Problem bezrobocia	5
I.II. Przyczyny korzystania ze świadczeń	6
I. III. Bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych	8
II. Podstawy prawne warunkujące podjęcie działań w ramach Programu	
Wspierania Rodziny	11
II.I. Cel główny i cele szczegółowe Programu	12
II.II. Odbiorcy Programu	15
II.III. Realizatorzy i partnerzy Programu	16
III. Prognozowane rezultaty realizacji Programu	16
III.I. Monitoring, ewaluacja oraz źródła finansowania Programu	17

Wstęp

Rodzina jest najważniejszą i podstawową grupą społeczną, która początkuje wszelkie działania prawidłowego funkcjonowania społeczeństwa. Jako naturalne środowisko życia dziecka ma największy wpływ na rozwój młodego człowieka. Jest instytucją, która prowadzi do kształtowania tożsamości i postaw dziecka. To właśnie w rodzinie rodzi się hierarchia wartości, kodeks postępowania, tworzy się kręgosłup moralny dzieci i młodzieży.

Rodzina jako pierwsza oddziałuje na rozwój w każdej sferze dziecka: emocjonalnej, intelektualnej, poznawczej, dlatego tak ważne jest, by funkcjonowała ona prawidłowo i wypełniała swoje funkcje jak najlepiej.

Oslabienie rodziny zarówno w sferze materialno-bytowej jak i w sferze więzi rodzinnych destabilizuje podstawową komórkę społeczną jaką jest rodzina, może generować szereg istotnych problemów, które docelowo przekładają się na całe społeczeństwo i które wymagają podjęcia stosownych działań pomocowych ze strony państwa.

Współczesne rodziny mają wiele trudności w odnalezieniu się w zmieniającej rzeczywistości, pędzie życia. Coraz częściej dotyczą je zjawiska bezrobocia, ubóstwa, przemocy, problemy alkoholowe. Tym zjawiskom najczęściej towarzyszą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, które negatywnie rzutują na prawidłowy rozwój dziecka.

W przypadku dezorganizacji, rodzina nie jest w stanie należycie realizować podstawowych funkcji, role wewnątrzrodzinne ulegają zaburzeniu, a zachowania poszczególnych członków rodziny stają się coraz bardziej niezgodne z normami prawa, moralami oraz oczekiwaniami społeczeństwa. Dlatego jeśli w funkcjonowaniu rodziny pojawiają się dysfunkcje, instytucje i służby zobligowane do wspierania rodziny zobowiązane są do podjęcia na jej rzecz określonych działań zgodnych z potrzebami rodziny, ukierunkowanych na dobro i bezpieczeństwo dziecka.

Niezwykle ważne, jest zatem wzmacnianie rodziny i przeciwdziałanie jej dysfunkcjonalności w realizacji funkcji psychospołecznych. Wzmacnianie to powinno nastąpić w jak najwcześniejszym etapie poprzez działania profilaktyczne, osłonowe, zaradcze.

Pomoc rodzinie w kryzysie winna być ukierunkowana na przezwyciężanie trudności przede wszystkim przy aktywnym udziale rodziny oraz jej wewnętrznych i zewnętrznych zasobów. Pomoc oprócz doraźnego zabezpieczenia materialnego rodziny powinna być niesiona poprzez wskazywanie sposobów wyjścia z sytuacji kryzysowej, wspieranie i wzmacnianie rodziny już na etapie gdy problemy się zaczynają oraz eliminowanie takich sytuacji, kiedy dziecko musi opuścić własną rodzinę.

Działalność profilaktyczna to zarówno zapobieganie negatywnym stanom rzeczy, tym które mogą dopiero zaistnieć, jak i tym, które już istnieją. Dlatego ważne jest upowszechnianie działań profilaktycznych ukierunkowanych na wspieranie rodzin niewydolnych opiekuńczo-wychowawczo. Aby

sprostac tym zadaniom niezbedna jest scista wspolpraca pomiedzy instytucjami i podmiotami w celu wypracowania sprawnego i efektywnego systemu dzialan wplywajacego na szeroko rozumiana poprawe sytuacji dziecka i rodziny.

Obowiazek podejmowania przez samorzady gminne dzialan wspierajacych wobec rodzin przezywajacych trudnosci w wypeelnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych naklada *ustawa z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej*.

Zgodnie z art. 176 powyższej ustawy do gminy należy w szczególności realizacja następujących zadań:

- 1) opracowanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny;
- 2) tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny;
- 3) tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego, oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych przez:
  - a) zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta rodziny oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa,
  - b) organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających,
  - c) prowadzenie placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienie w nich miejsc dla dzieci;
- 4) finansowanie:
  - b) podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny,
  - c) kosztów związanych z udzielaniem pomocy, o której mowa w art. 29 ust. 2, ponoszonych przez rodziny wspierające;
- 5) współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym;
- 6) sporządzanie sprawozdań rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie, w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art. 187 ust. 3;
- 7) prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej, zamieszkałego na terenie gminy;

Pierwszy Program Wspierania Rodziny w Mieście i Gminie Nowa Dęba opracowano na lata 2013-2015. Program przyjęty został Uchwałą Nr XXXI/279/2013 Rady Miejskiej w Nowej Dębie z dnia 17 kwietnia 2013 r. i był odpowiedzią na zdiagnozowane lokalne problemy społeczne rodzin. Osiągnięto większość zakładanych celów, co zostało szczegółowo przedstawione w końcowym raporcie z realizacji programu (2013-2015).

Dane ilościowe i jakościowe, zawarte w corocznych raportach z realizacji Miejsko-Gminnego Programu Wspierania Rodziny w latach 2013 – 2015 pozwoliły ocenić stan i efektywność realizowanych dotąd działań i wskazały nowe kierunki działań na lata kolejne. Zebrane informacje potraktowano jako źródło

danych wyjściowych i punkt odniesienia dla stawiania nowych celów w nowotworzonym programie na lata 2016 - 2018.

Założeniem niniejszego programu, jest dalsze aktywizowanie i rozwijanie spójnego systemu wsparcia dla rodzin i dzieci, a w szczególności tych przeżywających trudności w wypełnianiu swych funkcji, zagrożonych wykluczeniem społecznym. Podejmowane działania zmierzać będą w kierunku przywrócenia tym rodzinom zdolności prawidłowego wypełniania ról, oraz zapewnienia pomocy w opiece i wychowaniu dzieci w celu eliminowania sytuacji, w których dzieci są z rodziny naturalnej odbierane i umieszczane w pieczy zastępczej. Należy również podkreślić, iż realizowane w ramach programu zadania koncentrować się będą nie tylko na dziecku, ale na całej rodzinie, również w sytuacjach, gdy dziecko umieszczone zostanie poza rodziną biologiczną, w celu odzyskania przez nią funkcji opiekuńczych, przy założeniu wykorzystania potencjału rodzin na zasadzie wsparcia i motywowania. Ingerencja podmiotów realizujących program w funkcjonowanie rodzin, podyktowana będzie troską o dobro i bezpieczeństwo rodziny, z poszanowaniem jej praw.

Zadania przyjęte do realizacji w ramach Programu Wspierania Rodziny są zbieżne z kierunkami działań, przyjętymi w strategii rozwiązywania problemów społecznych na szczeblu gminy i powiatu oraz innych aktach prawnych regulujących pomoc dziecku i rodzinie, jak również obligują wszelkie instytucje i służby do aktywnego podjęcia działań na rzecz pomocy rodzinie.

I. Diagnoza społeczno - demograficzna

Miasto i Gmina Nowa Dęba zajmuje powierzchnię 142 km² i składa się z sześciu sołectw, jednego osiedla i miasta.

Według stanu z grudnia 2015 r. Miasto i Gminę Nowa Dęba zamieszkiwało łącznie 19 380 osób, w tym 18 445 osób na pobyt stały, 935 osób na pobyt czasowy.

Z 18 445 mieszkańców, teren miasta zamieszkiwało 11 329 osób, natomiast 7 116 osób to mieszkańcy terenów wiejskich.

Liczba aktualnych mieszkańców urodzonych w latach 2011 – 2015 to 819 dzieci.

(źródło: dane uzyskane z Urzędu Miasta i Gminy Nowa Dęba)

Podobnie jak w całym kraju, również w gminie Nowa Dęba w ostatnich latach obserwuje się zjawisko spadku liczby mieszkańców, lokalne społeczeństwo starzeje się, wzrasta liczba rodzin niepełnych. Przyczyną takiego stanu jest niejednokrotnie migracja w celach zarobkowych, co rodzi problem „euro sieroctwa”. Zjawiska te niekorzystnie wpływają na sytuację rodziny, mogą wiązać się z obniżeniem poczucia znaczenia i wartości rodziny oraz generować problemy charakterystyczne dla współczesnych rodzin.

I.I. Problem bezrobocia

Pomimo otwarcia zagranicznych rynków pracy i związanej z tym faktem migracji zarobkowej, ważną kwestią społeczną dla naszej gminy nadal pozostaje bezrobocie. Z ogólnej liczby osób bezrobotnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy (PUP) w Tarnobrzegu na dzień 31.12.2015 r., 862 osoby to mieszkańcy Miasta i Gminy Nowa Dęba (wg stanu na 31.12.2014 r. – 1009 osób). Stanowi to 17,6 % wszystkich osób bezrobotnych będących w ewidencji PUP na koniec grudnia 2015 r. (wg stanu na 31.12.2014 r. – 17,9 %).

Prawie 54% tej liczby stanowiły kobiety. Na koniec grudnia 2015 r. w ewidencji urzędu było ich 462 (wg stanu na 31.12.2014 r. – 538 kobiet, tj. 53,3 %).

Według stanu na 31.12.2015 r., 98 zarejestrowanych bezrobotnych, tj. 11,4 % z terenu Miasta i Gminy Nowa Dęba posiadało prawo do zasiłku (wg stanu na 31.12.2014 r. – 116 osób, tj. 11,5%).

Większość bezrobotnych mieszkańców Miasta i Gminy Nowa Dęba to osoby, które pracowały przed rejestracją – 748, co stanowi 86,8 % ogółu (wg stanu na 31.12.2014 r. – 865, tj. 85,7 % ogółu).

Spośród osób bezrobotnych z terenu Miasta i Gminy Nowa Dęba figurujących w ewidencji PUP na dzień 31.12.2015 r., 381 osób to mieszkańcy terenów wiejskich. Stanowią oni 44,2 % ogółu (wg stanu na 31.12.2014 r. – 453, tj. 44,9% ogółu).

Ponadto w ewidencji PUP w Tarnobrzegu wśród bezrobotnych mieszkańców Miasta i Gminy Nowa Dęba znajdowało się: 491 osób długotrwale bezrobotnych, tj. 57 % ogółu (wg stanu na 31.12.2014 r. – 590, tj. 58,5% ogółu); 130 osób do 25 roku życia, tj. 15,1% ogółu (wg stanu na 31.12.2014 r. – 167, tj. 16,6% ogółu); 207 osób powyżej 50 roku życia, tj. 24,0% ogółu (wg stanu na 31.12.2014 r. – 230, tj. 22,8% ogółu); 46 osób niepełnosprawnych, tj. 5,3% ogółu (wg stanu na 31.12.2014 r. – 57, tj. 5,6% ogółu).

(źródło: dane uzyskane z Powiatowego Urzędu Pracy w Tarnobrzegu, stan na 31.12.2015 r.)

I. II. Przyczyny korzystania ze świadczeń

Z ogólnej liczby 19 380 mieszkańców zamieszkujących teren Miasta i Gminy Nowa Dęba, w okresie od stycznia do grudnia 2015 r., z różnych form i świadczeń pomocy społecznej, wypłacanych przez MGOPS w Nowej Dębie w ramach budżetu Wojewody i Gminy (zadania własne gminy i zadania zlecone gminie) skorzystało 665 rodzin - 1 670 osób. Rodziny te zostały objęte pomocą w formie świadczeń pieniężnych, niepieniężnych, w postaci pracy socjalnej – poradnictwo prawne, psychologiczne, socjalne.

Usługami opiekuńczymi objętych zostało 89 osób, w tym:

- 59 osób w ramach zadań własnych (opiekunki środowiskowe),
- 30 osób w ramach zadań zleconych dla osób z zaburzeniami psychicznymi (opiekunki specjalistyczne).

Łącznie wykonano 15 479 godzin świadczeń usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania podopiecznych.

Tabela nr 1. Najczęstsze powody przyznawania pomocy społecznej w latach 2013-2015

Powód trudnej sytuacji życiowej	Liczba rodzin 2013	Liczba rodzin 2014	Liczba rodzin 2015
Długotrwała choroba	585	562	481
Bezrobocie	449	416	378
Niepełnosprawność	425	397	339
Ubóstwo	379	316	290
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, prowadzenia gospodarstwa domowego	186	152	144
w tym:			
- rodziny niepełne	113	86	82
- rodziny wielodzietne	74	59	63
Potrzeba ochrony macierzyństwa	75	65	59
Alkoholizm	85	88	77
Przemoc w rodzinie	12	15	21
Zdarzenia losowe	5	8	6
Trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego	8	12	8
Narkomania	5	5	4
Bezdomność	7	11	12

Źródło: Sprawozdania z działalności MGOPS w Nowej Dębie, stan na 31.12.2013, 31.12.2014, 31.12.2015

Analizując wskaźniki dotyczące pomocy społecznej, można zauważyć, że najczęstszymi powodami ubiegania się o pomoc w 2015 roku była długotrwała choroba (481 rodzin), bezrobocie (378 rodzin), niepełnosprawność (339 rodzin) i ubóstwo (290 rodzin).

Istotny problem społeczny w obszarze realizacji zadań z zakresu pomocy społecznej i wspierania rodziny stanowi bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych. O ile bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych oraz potrzeba ochrony macierzyństwa znajdują się na środkowych pozycjach statystyki powodów przyznawania pomocy społecznej, to traktowane są przez służby społeczne priorytetowo, gdyż dotyczą najsłabszej grupy społecznej jaką są kobiety i dzieci. Dane zawarte w powyższej tabeli wskazują zatem na realnych odbiorców działań zaplanowanych w niniejszym programie.

Nie można wykluczyć faktu, że większość rodzin wskazuje wielopropblemowość, która wynika najczęściej z nawarstwiania się jednocześnie wielu zjawisk, tj: ubóstwo, niepełnosprawność, alkoholizm,

przemoc, bezrobocie. Długotrwały stres i pozostawanie bez pomocy w trudnej sytuacji życiowej rodzi frustrację i utrwała dysfunkcje rodzin, które wyrażają się w niezaradności w pełnieniu ról rodzicielskich, małżeńskich i zawodowych. Konkretnie zadania pomocowe winny się skupić przede wszystkim na wielopłaszczyznowym i zindywidualizowanym wspieraniu rodziny na drodze wychodzenia z kryzysu.

Tabela nr 2. Zjawisko przemocy domowej w latach 2013 - 2015

Lata	NIEBIESKIE KARTY		Liczba spotkań grup roboczych	Liczba posiedzeń zespołu interdyscyplinarnego ds. przeciwdziałania przemocy
	Ogółem	Rodziny z dziećmi		
2013	7	3	14	4
2014	27	17	100	4
2015	33	18	101	5

źródło: opracowanie własne na podstawie danych Zespołu Interdyscyplinarnego w MGOPS

Liczba rodzin dotkniętych przemocą wzrasta. W 2015 r. do Zespołu Interdyscyplinarnego wpłynęło 33 „Niebieskie Karty”. Przemoc fizyczna i psychiczna nie znajduje swego źródła tylko w rodzinach z obniżoną sprawnością bytową i materialną. Coraz częściej problem dotyka rodzin pełnych, dobrze sytuowanych materialnie oraz ludzi wykształconych. Niestety, tylko nieliczne z rodzin dotkniętych przemocą zgłaszają swój problem. Często temat przemocy domowej pozostaje nadal w tzw. „czterech ścianach”.

Z doświadczenia pracowników MGOPS w Nowej Dębie, którzy z racji pełnionych obowiązków są w swej profesji pierwszymi diagnostami środowisk rodzinnych wynika, iż mimo stale podejmowanych i realizowanych dotychczas działań pomocowych na rzecz rodzin dysfunkcyjnych, potrzeby zintegrowanych form pomocy w tym kierunku wciąż ewoluują.

Zmiany społeczno – ekonomiczne, zmieniający się styl życia, wartości, niejednokrotnie obok stwarzania rodzinie wachlarza możliwości, paradoksalnie dezorganizują lub osłabiają podstawowe role i funkcje rodziny, dlatego też istnieje stała, realna potrzeba monitorowania sytuacji rodzin i budowania nowych projektów pomocowych, dostosowanych do aktualnych potrzeb.

I.III. Bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych

Zgodnie z art. 3 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, obowiązek wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych oraz organizacji pieczy zastępczej, w zakresie ustalonym ustawą, spoczywa na jednostkach samorządu terytorialnego oraz na organach administracji rządowej.

Obowiązek, o którym mowa w w/w ustawie, jednostki samorządu terytorialnego oraz organy administracji rządowej realizują w szczególności we współpracy ze środowiskiem lokalnym, sądami i ich organami

pomocniczymi, Policją, instytucjami oświatowymi, podmiotami leczniczymi, a także kościołami i związkami wyznaniowymi oraz organizacjami społecznymi.

Gmina Nowa Dęba formę pomocy asystenta rodziny wprowadziła w 2012 roku, w ramach rządowego programu pn. „Asystent Rodziny i Koordynator Rodzinnej Pieczy Zastępczej”. Początkowo zatrudniono 2 asystentów rodziny, w roku 2013 zatrudnienie wzrosło do 3 etatów – w tym 1 etat w ramach realizacji projektu systemowego POKL „Czas na aktywność w gminie Nowa Dęba” na lata 2013-2015, moduł I – asysta rodzinna. W roku 2015 zatrudnionych było 3 asystentów rodziny. Zatrudnienie zostało sfinansowane w 30 % (29 152,39 zł) ze środków zewnętrznych - budżet państwa, zadania własne - budżet wojewody, w 17 % (17 185,35 zł) z funduszy europejskich, a w 53 % (52 071,98 zł) w ramach budżetu własnego gminy. Asystenci realizowali pracę w wymiarze 40 godz. tygodniowo.

Do głównych zadań asystenta rodziny należy przede wszystkim:

- 1) wspieranie aktywności społecznej rodzin;
- 2) motywowanie członków rodzin do podnoszenia kwalifikacji zawodowych;
- 3) udzielanie pomocy w poszukiwaniu, podejmowaniu i utrzymywaniu pracy zarobkowej;
- 4) podejmowanie działań interwencyjnych i zaradczych w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa dzieci i rodzin;
- 5) prowadzenie poradnictwa i edukacji dla rodzin będących w trudnej sytuacji życiowej oraz udzielanie informacji na temat pomocy świadczonej przez właściwe instytucje rządowe, samorządowe i organizacje pozarządowe;
- 6) udzielanie pomocy rodzinom w zdobywaniu umiejętności prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego;
- 7) udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów socjalnych;
- 8) współpraca z jednostkami administracji rządowej i samorządowej, właściwymi organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami i osobami specjalizującymi się w działaniach na rzecz dziecka i rodziny;
- 9) monitorowanie funkcjonowania rodziny po zakończeniu pracy z rodziną;
- 10) prowadzenie dokumentacji dotyczącej pracy z rodziną;
- 11) sporządzanie na wniosek sądu opinii o rodzinie i jej członkach.

Asystent powinien być dla rodziny czasowym oparciem, docelowo rodzina powinna stopniowo się usamodzielniać, by w przyszłości funkcjonować na poziomie co najmniej poprawnym zapewniając dzieciom właściwą opiekę lub móc ponownie przejąć opiekę nad własnym dzieckiem.

Priorytetowym celem asystenta rodziny jest pomoc rodzinie w zachowaniu jej integralności, przeciwdziałanie konieczności umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej.

Tabela Nr 3. Asystenci rodziny i ich podopieczni w latach 2012 - 2015

Rok	Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny	Łączna liczba dzieci wychowujących się w rodzinach objętych wsparciem asystenta rodziny	Liczba asystentów rodziny prowadzących pracę z rodzinami objętymi wsparciem
2012	20	48	2
2013	39	87	3
2014	48	93	3
2015	44	88	3

źródło: opracowanie własne na podstawie danych MGOPS

Potrzeby w zakresie wsparcia rodzin stale rosną, dlatego też środowiska rodzinne są na bieżąco monitorowane i typowane do objęcia asystenturą rodzinną. Zgodnie z nowelizacją ustawy – art. 15 ust. 4 - „liczba rodzin, z którymi jeden asystent może w tym samym czasie prowadzić pracę, jest uzależniona od stopnia trudności wykonywanych zadań, jednak nie może przekroczyć 15” (wcześniej 20).

Tabela Nr 4. Charakterystyka powodów zakończenia współpracy z rodzinami objętymi wsparciem asystenta rodziny w latach 2012 – 2015.

Powody zakończenia współpracy z rodzinami objętymi wsparciem asystenta rodziny	2012 Liczba rodzin	2013 Liczba rodzin	2014 Liczba rodzin	2015 Liczba rodzin
Osiągnięcie celów -rodziny usamodzielnione	0	0	2	7
Zmiana metody pracy z rodziną	0	0	0	2
Zaprzestanie współpracy przez rodzinę	0	2	8	6
Brak efektów	0	2	1	0
RAZEM:	0	4	11	15

źródło: opracowanie własne na podstawie danych MGOPS

- Osiągnięcie celów – zakończenie współpracy następuje, gdy reintegracja przebiegała prawidłowo, rodziny w trakcie współpracy nabyły nowe kompetencje, ich sytuacja uległa znaczącej poprawie, rodziny poprawnie funkcjonują w środowisku, zapewniają dzieciom należyłą opiekę, zabezpieczają potrzeby dzieci w sposób nie budzący zastrzeżeń, rodziny są usamodzielnione.
- Zaprzestanie współpracy przez rodzinę – zakończenie następuje, gdy brak jest zgody rodziny na dalszą dobrowolną współpracę i ingerencję w jej życie, brak gotowości do współpracy i chęci zmiany sytuacji życiowej, zmiana miejsca zamieszkania rodzin bez podania nowego adresu lub poza granice Polski.
- Zmiana metody pracy – następuje, gdy pracę z rodziną w szczególnych przypadkach przejmuje inna instytucja lub specjaliści, np. przekazanie pracy z rodziną do innego ośrodka poza terenem gminy z uwagi na pobyt podopiecznych np. w Domu Samotnej Matki, szpitalu psychiatrycznym.
- Brak efektów – zakończenie współpracy następuje, gdy mimo nakładów pracy z rodziną z przyczyn zależnych i niezależnych od rodziny, brak jest możliwości utworzenia właściwych warunków do

powrotu dzieci przebywających w pieczy zastępczej do środowiska rodziny biologicznej przy wsparciu asystenta rodziny.

W przypadku gdy nie udaje się utrzymać integralności rodziny i dziecko zostaje umieszczone w środowisku zastępczym, zadaniem asystenta jest nadal pracować z rodziną biologiczną i współpracować z rodziną zastępczą, Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie, Sądem na rzecz powrotu dziecka do domu.

Według danych uzyskanych z Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Tarnobrzegu w roku 2015 na terenie MiG Nowa Dęba wg stanu na grudzień funkcjonowało łącznie 10 rodzin zastępczych, przy czym 8 z nich to rodziny zastępcze spokrewnione z dzieckiem, a pozostałe 2 to rodziny zastępcze niezawodowe. W roku 2015 wg stanu na grudzień w rodzinach zastępczych umieszczonych było łącznie 14 dzieci zamieszkujących teren gminy, w tym:

- 1) 12 dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych spokrewnionych,
  - 2) 2 dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych niezawodowych,
- z tego tytułu gmina pokryła wydatki w kwocie **63 757,79 zł**.

Należy zaznaczyć, że troje dzieci pochodzących z terenu gminy przebywało w placówce opiekuńczo-wychowawczej, z tego tytułu gmina pokryła wydatki w kwocie **1 646,12 zł**.

II. Podstawy prawne warunkujące podjęcie działań w ramach Programu Wspierania Rodziny

Podstawy prawne warunkujące podjęcie działań w ramach Programu Wspierania Rodziny zawarte są w:

- 1) Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,
- 2) Konwencji Praw Dziecka;
- 3) ustawie z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks Rodzinny i Opiekuńczy,
- 4) ustawie z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich,
- 5) ustawie z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,
- 6) ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej,
- 7) ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie,
- 8) ustawie z 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi,
- 9) Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta i Gminy Nowa Dęba na lata 2014 – 2020,
- 10) Powiatowym Programie Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Tarnobrzeskim na lata 2015 - 2017,
- 11) Programie Pomocy Dziecku i Rodzinie w Powiecie Tarnobrzeskim na lata 2016 – 2020.

II. I. Cele główne i szczegółowe Programu

Założeniem niniejszego programu jest kontynuacja i pogłębianie działań w kierunku rozwijania spójnego systemu wsparcia dla rodzin, docierając z kompleksową pomocą do rodzin przeżywających trudności w pełnieniu funkcji opiekuńczo – wychowawczych, zagrożonych wykluczeniem społecznym,

rodzin którym czasowo ograniczono władzę rodzicielską przez umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej w celu przywrócenia tym rodzinom zdolności do właściwego pełnienia w/w funkcji. Program zakłada realizację głównie zadań założonych w ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Miejszem realizacji programu będzie obszar Miasta i Gminy Nowa Dęba. Program będzie miał charakter otwarty. Wsparcie rodziny powinno być w miarę możliwości wczesne i mieć charakter profilaktyczny. Bardzo ważne jest zatem, aby możliwie jak najwięcej podmiotów i instytucji uczestniczyło w procesie wspierania rodziny.

Cel główny:

Rozwijanie spójnego systemu wsparcia i opieki nad dzieckiem i rodziną sprzyjający prawidłowemu jej rozwojowi i realizowaniu funkcji rodziny w Mieście i Gminie Nowa Dęba

Cel główny programu partnerzy zamierzają osiągnąć poprzez realizację celów szczegółowych i przypisanych im zadań prezentowanych w poniższej tabeli.

Zadania mają charakter otwarty i wyznaczają jedynie kierunek konkretnych działań. Realizatorzy programu mają zatem możliwość podejmowania mnogich i kreatywnych działań zmierzających do polepszenia sytuacji dzieci i rodzin zamieszkujących teren Miasta i Gminy Nowa Dęba.

Cel szczegółowy I: Interdyscyplinarne wsparcie rodzin z dziećmi zagrożonych wykluczeniem społecznym poprzez zapobieganie powstawaniu sytuacji kryzysowych oraz rozwiązywanie już istniejących			
Zadania	Wskaźniki	Termin realizacji	Realizatorzy
1. Analiza, diagnoza, monitoring środowisk rodzinnych w celu zabezpieczenia podstawowych potrzeb bytowych rodziny (wsparcie finansowe, usługi opiekuńcze). Udzielanie odpowiedniej pomocy w formie: stypendia, wyprawki, dożywianie, zasiłki rodzinne, dofinansowanie wypoczynku dla dzieci i młodzieży	- Liczba przeprowadzonych wywiadów środowiskowych, - przyczyny udzielania pomocy, - liczba rodzin/osób w rodzinach które uzyskały pomoc pieniężną z MGOPS. - Liczba rodzin/osób, które otrzymały pomoc w formie: stypendia, wyprawki, dożywianie, zasiłki rodzinne, dofinansowanie wypoczynku dla dzieci i młodzieży	2016-2018	- Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Nowej Dębie, - Urząd Miasta i Gminy Nowa Dęba
2. Zapewnianie specjalistycznej pomocy osobom i ich rodzinom z problemem uzależnień oraz podejmowanie działań profilaktycznych, realizacja gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych	- Liczba osób którym udzielono wsparcia, - Liczba osób skierowanych do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Nowej Dębie, - Liczba osób uczestniczących w terapii Poradni Leczenia Uzależnień w Nowej Dębie,	2016-2018	- Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Nowej Dębie, - Gminna Komisja ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Nowej Dębie, - Poradnia Leczenia

	- Liczba udzielonych porad, konsultacji, - Liczba realizowanych programów profilaktycznych, - Liczba osób korzystających z programów		Uzależnień w Nowej Dębie, - Policja, - placówki oświatowe, - Zespół Interdyscyplinarny w Nowej Dębie,
3. Kontynuacja systemowego – interdyscyplinarnego wsparcia rodzin z problemem przemocy domowej. Podejmowanie czynności w ramach procedury Niebieskiej Karty, podejmowanie inicjatyw profilaktyczno-edukacyjnych w zakresie przeciwdziałania zjawisku przemocy, realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy i ochrony ofiar przemocy	- Liczba osób którym udzielono wsparcia, - Liczba Niebieskich Kart, - Liczba utworzonych grup roboczych, - Liczba posiedzeń zespołu, - Liczba interwencji, - Liczba realizowanych programów profilaktycznych, - Liczba osób korzystających z programów	2016-2018	- Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Nowej Dębie, - Zespół Interdyscyplinarny w Nowej Dębie, - Policja, - Straż Miejska, - Placówki Oświatowe, - Służba zdrowia,
4. Zabezpieczanie środków finansowych na pokrycie kosztów związanych z pobytem dzieci pochodzących z terenu MiG Nowa Dęba a przebywających w różnych formach pieczy zastępczej	- wysokość środków przeznaczonych i poniesionych przez gminę na częściowe pokrycie kosztów pobytu dzieci w różnych formach pieczy zastępczej, -Liczba dzieci umieszczonych/ przebywających w pieczy zastępczej.	2016-2018	- Urząd Miasta i Gminy Nowa Dęb, - Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Tarnobrzegu
Cel szczegółowy II			
Wspieranie rodzin przeżywających problemy opiekuńczo-wychowawcze w kierunku przywrócenia im zdolności do prawidłowego wypełniania funkcji – przeciwdziałanie umieszczeniu dzieci w pieczy zastępczej oraz działania zmierzające do powrotu dzieci na łono rodziny biologicznej			
Zadania	Wskaźniki	Termin realizacji	Realizatorzy
1. Analizowanie i monitorowanie środowisk rodzin zagrożonych kryzysem, dysfunkcjami	- Liczba rodzin, w których zdiagnozowano problemy opiekuńczo-wychowawcze, - Liczba rodzin objętych wsparciem	2016-2018	- Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Nowej Dębie, - Zespół Interdyscyplinarny - Policja, - Straż Miejska, - Placówki Oświatowe, - Służba zdrowia, - Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Tarnobrzegu, - Sąd Rejonowy
2. Zapewnienie rodzinom przeżywającym trudności w pełnieniu funkcji opiekuńczo - wychowawczych wsparcia asystenta rodziny, praca socjalna	- Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny, - Liczba zatrudnionych asystentów, - Liczba rodzin z którymi pomyślnie zakończono współpracę (rodziny usamodzielnione)	2016-2018	- Urząd Miasta i Gminy Nowa Dęba - Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Nowej Dębie,

3. Dążenie do reintegracji rodzin, z których dzieci zostały izolowane do pieczy zastępczej poprzez ścisłą współpracę instytucji zaangażowanych w pomoc rodzinie w celu odbudowania odpowiedniego środowiska wychowawczego, starania o powrót dziecka do domu rodzinnego	- Liczba rodzin objętych wsparciem, - Liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej, - Liczba dzieci powracających z pieczy zastępczej	2016-2018	- Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Nowej Dębie, - Zespół Interdyscyplinarny w Nowej Dębie, - Gminna Komisja ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Nowej Dębie, - Policja, - Placówki Oświatowe, - Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Tarnobrzegu, - Sąd Rejonowy.
4. Poszerzenie oferty zajęć dla dzieci i zagospodarowanie czasu wolnego poprzez edukację, sport, kulturę, rekreację	- Liczba uczestników zajęć, - forma/rodzaj oferowanych zajęć	2016-2018	- Samorządowy Ośrodek Kultury w Nowej Dębie, - Samorządowy Ośrodek Sportu i Rekreacji w Nowej Dębie, - Placówki Oświatowe, świetlice - Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Nowej Dębie, - Organizacje pozarządowe, stowarzyszenia, kluby
5. Organizowanie warsztatów, spotkań edukacyjnych dla rodziców i opiekunów poszerzających wiedzę dot. opieki i wychowania dziecka, wzmocnienie poczucia odpowiedzialności za własną sytuację życiową rodzin (aktywizacja)	- Liczba spotkań/warsztatów, - Liczba uczestników spotkań/warsztatów,	2016-2018	- Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Nowej Dębie, - Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Nowej Dębie, - Placówki Oświatowe, - Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie TBG
Cel szczegółowy III			
Integracja społeczna rodzin poprzez promowanie wartości rodzinnych oraz podejmowanie działań profilaktycznych na rzecz rodziny			
Zadania	Wskaźniki	Termin realizacji	Realizatorzy
1. Wzmocnienie więzi i wartości rodziny poprzez aktywizację rodzin i integrację ze środowiskiem lokalnym, upowszechnianie pozytywnych wzorców rodziny (organizowanie pikników, imprez, happeningów, konferencji itp.)	- liczba zorganizowanych imprez, - Liczba osób/rodzin, które wzięły udział w imprezach,	2016-2018	- Wszyscy realizatorzy
2. Zapobieganie izolacji społecznej rodzin przez stwarzanie warunków	- Liczba utworzonych grup, - Liczba spotkań	2016-2018	- Wszyscy realizatorzy

do zakładania grup wsparcia, grup samopomocowych i wymiany doświadczeń			
3. Promocja i realizacja rządowych i lokalnych programów na rzecz rodziny: - „Karta Dużej Rodziny”, - Samorządowy Program dla rodzin wielodzietnych, - Świadczenie wychowawcze „Rodzina 500 +”. Tworzenie nowych programów i wspieranie inicjatyw ukierunkowanych na rzecz rodzin i dzieci.	- Liczba złożonych wniosków/liczba osób w rodzinach -Liczba przyznanych kart/świadczeń, - Liczba nowych programów/ inicjatyw na rzecz rodzin i dzieci.	2016-2018	- Urząd Miasta i Gminy Nowa Dęba, - Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Nowej Dębie, - Placówki Oświatowe, - Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Tarnobrzegu, Samorządowy Ośrodek Kultury w Nowej Dębie, - Samorządowy Ośrodek Sportu i Rekreacji w Nowej Dębie, - Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Nowej Dębie, - Organizacje pozarządowe, stowarzyszenia, kluby, - Lokalne media.

II.II. Odbiorcy Programu

Odbiorcami Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2016 – 2018 są rodziny zamieszkujące teren Miasta i Gminy Nowa Dęba, a w szczególności te, które z różnych przyczyn przeżywają trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, borykają się z problemem uzależnień, przemocy, ubóstwem oraz brakiem zatrudnienia, a więc zagrożone wykluczeniem społecznym, jak i rodziny, którym władza rodzicielska została odebrana lub ograniczona poprzez umieszczenie dzieci w pieczy zastępczej.

Wszystkie dzieci wymagają ochrony praw i wolności oraz pomocy dla zapewnienia harmonijnego rozwoju i przyszłej samodzielności życiowej. Szczególnej uwagi wymagają dzieci i młodzież z rodzin niewydolnych wychowawczo. Dysfunkcje rodziny, spowodowane są w głównej mierze właśnie bezrobociem, niezaradnością życiową, uzależnieniami. Problemy te przyczyniają się do powstania znacznych strat rozwojowych dzieci żyjących w tych rodzinach. Niewydolność rodziców zaburza zaspokajanie podstawowych potrzeb rozwojowych dziecka, prowadzi m.in. do niepowodzeń szkolnych, izolacji społecznej, wchodzenia w konflikty z prawem.

Przywrócenie prawidłowego funkcjonowania rodzin jest największym zyskiem dla społeczności lokalnej w każdej sferze życia, dlatego też niniejszy program skierowany jest również do przedstawicieli instytucji, służb samorządowych oraz organizacji pozarządowych, pracujących na rzecz dzieci i rodzin.

II. III. Realizatorzy i Partnerzy Programu

Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2016 - 2018 będzie, podobnie jak w latach ubiegłych nadal służył stwarzaniu możliwości do rozwoju lokalnej polityki prorodzinnej, oraz uzupełniał strategię rozwiązywania problemów społecznych. Przy realizacji niniejszego Programu zakłada się współpracę takich podmiotów i instytucji jak:

- Urząd Miasta i Gminy Nowa Dęba (właściwe referaty, w tym Straż Miejska i stanowiska UMiG);
- Miejsko Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Nowej Dębie;
- Zespół interdyscyplinarny ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie i ochrony ofiar przemocy, grupy robocze;
- Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna w Nowej Dębie;
- Komisariat Policji w Nowej Dębie;
- Samorządowy Ośrodek Sportu i Rekreacji w Nowej Dębie;
- Samorządowy Ośrodek Kultury w Nowej Dębie;
- Miejsko – Gminna Komisja ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Nowej Dębie;
- Placówki Oświatowe, świetlice szkolne na terenie Miasta i Gminy Nowa Dęba;
- Samodzielny Publiczny Zespół Zakładów Opieki Zdrowotnej w Nowej Dębie;
- Stowarzyszenia, Kluby Sportowe działające na terenie Miasta i Gminy Nowa Dęba;
- Parafie Rzymsko – Katolickie na terenie Miasta i Gminy Nowa Dęba;
- Organizacje pozarządowe działające na rzecz wspierania rodziny na terenie gminy Nowa Dęba;
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Tarnobrzegu;
- Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej przy Sądzie Rejonowym w Tarnobrzegu;
- Powiatowy Urząd Pracy w Tarnobrzegu;
- Osoby prywatne – sponsorzy;
- Lokalne media.

III. Prognozowane rezultaty realizacji Programu

W wyniku przeprowadzonych działań przewidywane jest osiągnięcie następujących efektów:

- 1) wzmocnienie poczucia bezpieczeństwa socjalnego i szeroko rozumiane polepszenie sytuacji dziecka i rodziny,
- 2) zahamowanie wzrostu liczby dzieci kierowanych do różnych form pieczy zastępczej,
- 3) zwiększenie kompetencji opiekuńczo-wychowawczych rodziców i poprawa funkcjonowania rodzin z problemami opiekuńczo-wychowawczymi, aktywizacja społeczna rodziców,
- 4) ograniczenie patologii społecznej, przeciwdziałanie zjawisku przemocy w rodzinie, alkoholizmowi,

- 5) objęcie profesjonalną, kompleksową pomocą dzieci i rodziny ze środowisk zagrożonych wykluczeniem społecznym,
- 6) wykreowanie w środowisku lokalnym pozytywnego obrazu i wzorca funkcjonowania rodziny, oraz wrażliwości na problemy rodzin poprzez podejmowane działania profilaktyczne promujące wartości rodzinne,
- 7) efektywniejsze wykorzystanie zasobów gminnych, zwiększenie aktywności organizacji i instytucji działających na rzecz rodziny,
- 8) integracja rodzin.

III. I. Monitoring, ewaluacja oraz źródła finansowania Programu

W celu sprawdzenia na ile Program został zrealizowany i jaki jest wynik podjętych przedsięwzięć (czy i w jakim stopniu program osiąga założone cele), niezbędne jest prowadzenie monitoringu i dokonywanie ewaluacji. Monitoring pozwoli na analizę i ocenę zebranych informacji i planowanie dalszych działań oraz doskonalenie dotychczas ustalonych.

Monitoring realizacji programu prowadzony będzie przez koordynatora programu tj. Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Nowej Dębie i polegał będzie na gromadzeniu informacji, dotyczących wykonanych zadań w ramach programu, uzyskanych od podmiotów uczestniczących w jego realizacji. Koordynator programu odpowiedzialny jest za opracowanie i wdrożenie modeli przepływu informacji między ośrodkiem a współrealizatorami programu. Pozyskane informacje pozwolą na ocenę postępów, wskażą dalsze potrzeby i zrekonstruują działania, które mają dać informację zwrotną, pozwalającą na określenie i wprowadzenie dodatkowych zmian w programie.

Ewaluacja będzie miała na celu uzyskanie informacji, czy osiągnięto zakładane rezultaty, oraz czy i w jakim stopniu pozwoliły one na realizację wyznaczonych celów programu. Ewaluacja będzie miała charakter usprawniający i wskazujący kierunki ewentualnych zmian w zapisach programowych. Pozwoli na sprawdzenie efektywności i skuteczności przyjętych założeń. Raport z ewaluacji i monitoringu programu, sporządzany będzie po zakończeniu każdego roku kalendarzowego i przedkładany Radzie Miejskiej w terminie do 31 marca wraz ze sprawozdaniem z działalności MGOPS w Nowej Dębie. Ostateczne efekty zostaną przedstawione po zakończeniu okresu realizacji Programu.

Źródłem finansowania Gminnego Programu Wspierania Rodziny będą środki własne realizatorów oraz środki pozyskane z zewnątrz.